

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **Bc. M. P.**, zastoupeného Mgr. Ing. Miroslavem Pagáčem, advokátem se sídlem tamtéž, proti žalované: **Univerzita Palackého v Olomouci**, se sídlem Křížkovského 511/8, Olomouc, proti rozhodnutí rektora žalované ze dne 9. 8. 2018, čj. F170936-II/31-07-2018-R/DE, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 4. 2019, čj. 64 A 6/2018-33,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 4. 2019, čj. 64 A 6/2018-33, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí děkana Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 7. 6. 2018, čj. F170936/31-07-2018/DE, a rozhodnutí rektora Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 9. 8. 2018, čj. F170936-II/31-07-2018-R/DE, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- III. Žalovaná **je povinna** nahradit žalobci náklady řízení o žalobě a o kasační stížnosti ve výši 20 342 Kč do rukou jeho zástupce Mgr. Ing. Miroslava Pagáče, advokáta, ve lhůtě třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a kasační řízení

[1] Rozhodnutím ze dne 7. 6. 2018 vyměřil žalobci děkan Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci poplatek ve výši 20 000 Kč spojený se studiem v navazujícím magisterském programu na této univerzitě podle § 58 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, a to ke dni 26. 4. 2018 za započatých 6 měsíců prodloužení studia v akademickém roce 2017/2018. Učinil tak proto, že celková doba žalobcova studia včetně jeho předchozího předčasně ukončeného magisterského studia přesáhla standardní dobu studia v aktuálně studovaném programu zvětšenou o jeden rok. Žalobce podal proti rozhodnutí děkana odvolání, které rektor Univerzity Palackého zamítl rozhodnutím ze dne 9. 8. 2018.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu, kterou Krajský soud v Ostravě rovněž zamítl.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Namítá v ní, že žalovaný nesprávně vyložil § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách. Poplatek za delší studium by bylo po stěžovateli možné požadovat až tehdy, kdyby jeho aktuální studium v magisterském programu přesáhlo standardní dobu. Doba předčasně ukončeného magisterského studia však byla stěžovateli započtena již do předchozího bakalářského studia, které stěžovatel řádně absolvoval.

[4] Žalovaný se ztotožňuje se závěry krajského soudu a navrhuje zamítnutí kasační stížnosti.

II. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[5] Kasační stížnost je důvodná.

[6] Z obsahu správního spisu vyplývají následující skutečnosti, které nejsou mezi stranami sporné.

- Stěžovatel studoval od 1. 9. 2010 do 18. 1. 2013 (celkem 871 dní, cca 2,5 roku) magisterský program na Právnické fakultě Univerzity Palackého a ukončil ho jinak než řádně (zanechal studia).
- Od 27. 8. 2013 do 31. 8. 2017 studoval stěžovatel bakalářský program (filologie ve studijních oborech anglická a portugalská filologie). Toto studium absolvoval, při studiu však překročil standardní dobu studia zvýšenou o rok (celkem 4 roky) dne 8. 4. 2015 (k 590 dnům studia bakalářského programu se mu započítalo 871 dní předchozího magisterského studia práv, dobu studia tedy překročil cca po 1,5 roce studia bakalářského programu). Byl mu proto vyměřen poplatek za každých dalších šest měsíců tohoto studia (celkem čtyřikrát).
- Dne 14. 9. 2017 začal stěžovatel studovat navazující magisterský program (filologie ve studijních oborech anglická a portugalská filologie) o standardní délce studia dva roky. Nyní se stěžovatel brání poplatku za prodloužení studia, který děkan fakulty vyměřil stěžovateli ode dne 26. 4. 2018, tedy cca po půl roce (224 dnech) studia v dalším magisterském programu po započtení 871 dní z předcházejícího studia práv.

[7] Spor je o výklad § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách v aktuálním znění, podle něhož

studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu; do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, nejde-li o předchozí studium, po jehož ukončení student řádně ukončil studijní program stejného typu. Období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech, nebo v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou (...).

[8] Stěžovatel se domnívá, že mu poplatek neměl být vyměřen, neboť mu do doby aktuálního studia neměla být započtena doba studia předchozího magisterského programu v délce 871 dní. Toto předchozí studium mu bylo započteno již do doby studia bakalářského programu.

[9] Podle krajského soudu je nerozhodné, že doba předchozího magisterského studia práv byla započtena již do bakalářského studia filologie. Zákon totiž nestanoví, že by řádně neukončené studium mělo být započteno do dalších studií pouze jednou. Naopak předpokládá, že se předchozí nikoli řádně ukončené studium bude započítávat znovu. Výjimka v první větě za středníkem a v druhé větě citovaného ustanovení na stěžovatelův případ nedopadá (viz blíže body 11 a 12 rozsudku krajského soudu).

[10] Krajský soud vykládal citované ustanovení ve znění novely provedené zákonem č. 137/2016 Sb. a účinné od 1. 9. 2016. Před touto novelou upravoval zákon o vysokých školách odlišně poplatky za „delší studium“ a poplatky za „další studium“. Delšího studia se týkal § 58 odst. 3, který zněl:

Studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu; do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, přičemž období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou.

[11] Naopak na tzv. studenty absolventy, tedy ty, kteří již jedno studium úspěšně absolvovali, dopadal § 58 odst. 4, který zněl:

Studuje-li absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každý další započatý jeden rok studia nejvýše základ podle odstavce 2; to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu či jde-li o souběh řádných studijních programů nepřesahující standardní dobu studia programu jednoho. Pokud celková doba dalšího studia překročí standardní dobu studia, stanoví veřejná vysoká škola poplatek za studium podle odstavce 3.

[12] Podle úpravy účinné do 1. 9. 2016 na stěžovatele dopadal § 58 odst. 4 včetně výjimky ve větě první tohoto ustanovení. Platilo, že po dobu, po kterou by stěžovatel jako absolvent bakalářského programu studoval v navazujícím magisterském programu po standardní dobu nezvýšenou o jeden rok, by mu nebylo možné vyměřit poplatek za „delší studium“ podle odst. 3 (protože by se na něj jako na absolventa vztahovala speciální úprava v odst. 4: nebylo by důležité to, že předchozí magisterské studium nedokončil, nýbrž to, že již má dokončeno bakalářské studium), ovšem ani poplatek za „další studium“ (neboť by se na něj vztahovala výjimka ve větě první odst. 4 za středníkem: magisterským studiem filologie navázal na úspěšně ukončené bakalářské studium filologie). Až v okamžiku, pokud by v navazujícím magisterském programu přesáhl standardní dobu studia (věta druhá odst. 4), by mu bylo možné vyměřit poplatek za „delší studium“ podle odst. 3 (srov. zejména body 16 a 17 rozsudku NSS ze dne 22. 6. 2017, čj. 9 As 160/2016-49, a rozsudek NSS ze dne 29. 8. 2013, čj. 7 As 46/2013 -34).

[13] NSS tedy shrnuje, že zatímco podle úpravy účinné do 31. 8. 2016 by se stěžovateli pro účely stanovení poplatku za studium nezapočítala do doby aktuálního studia v navazujícím magisterském programu doba předchozího neřádně ukončeného magisterského studia práv, od 1. 9. 2016 by se tato doba započítávala, jak správně vyložil krajský soud. Zákon nestanoví, že by řádně neukončené studium mělo být započteno do dalších studií pouze jednou, a výjimka na stěžovatele nedopadá.

[14] NSS však již dříve uvedl, že právní úprava, která zavedením poplatkové povinnosti motivuje studenty k racionálnějšímu jednání, má působit na aktuální chování studentů po okamžiku své účinnosti, a nikoli znevýhodnit studenty za chování dřívější, které podle předchozí úpravy nebylo poplatkově postihováno (rozsudek ze dne 29. 8. 2013, čj. 7 As 46/2013-34). Dále NSS konstatoval, že na základě novelizovaného § 58 odst. 3 je možné ve vztahu k absolventům, jejichž aktuální studium nepřesáhlo standardní dobu studia, započíst do doby studia pouze takové dřívější studium, jehož předčasné (nikoli řádné) ukončení nastalo až po datu 1. 9. 2016, a poplatek za delší studium jim lze vyměřit pouze tehdy, pokud bylo studium zahájeno až po tomto datu (rozsudek ze dne 27. 11. 2019, čj. 9 As 291/2019-33, bod 19 a body 16-18). Pokud se určitá doba nezapočítala podle předchozí právní úpravy do celkové doby studia, a nebyla tedy zpoplatněna, lze ji pro účely poplatku za studium započítat až od doby účinnosti nových pravidel (rozsudek ze dne 4. 11. 2020, čj. 1 As 69/2020-35, bod 18).

[15] NSS tak má za to, že krajský soud a žalovaný sice vyložili § 58 odst. 3 v aktuálním znění správně (shodně též bod 17 rozsudku NSS ve věci 1 As 69/2020), ovšem tuto novou právní úpravu nesprávně vztáhli i na dobu studií ukončených nikoli řádně *před* účinností této úpravy. Tento postup, který lze označit jako nepravou retroaktivitu, je při stanovování poplatků za delší studium podle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách nepřijatelný (srov. bod 18 rozsudku 9 As 291/2019).

[16] NSS uzavírá, že děkan i rektor univerzity pochybili, když stěžovateli pro účely stanovení poplatku za studium započítali do doby aktuálního magisterského navazujícího studia i dobu předchozího neúspěšně ukončeného magisterského studia práv z let 2010-2013, a vyměřili mu v důsledku toho ke dni 26. 4. 2018 poplatek za započatých 6 měsíců prodloužení studia v akademickém roce 2017/2018.

III. Závěr a náklady řízení

[17] NSS shledal kasační stížnost důvodnou, proto napadený rozsudek krajského soudu zrušil; současně zrušil rozhodnutí rektora univerzity i rozhodnutí jejího děkana, neboť ani krajský soud by v souladu s vysloveným závazným právním názorem neměl jinou možnost než správní rozhodnutí (či obě) zrušit. Správní orgány jsou vázány právním názorem vysloveným výše.

[18] V této situaci je NSS povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 60 a § 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Náklady řízení o žalobě a náklady řízení o kasační stížnosti tvoří v tomto případě jeden celek a NSS rozhodne o jejich náhradě jediným výrokem. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci, který přísluší stěžovateli.

[19] Stěžovatel tak obdrží celkovou náhradu nákladů řízení ve výši 20 342 Kč tvořených těmito částkami:

- soudními poplatky ve výši 8 000 Kč za (3 000 Kč za žalobu, 5 000 Kč za kasační stížnost);
- odměnou advokátovi za zastupování v řízení o žalobě, tj. za dva úkony právní služby – převzetí věci a žalobu. Odměna podle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu) činí 2 x 3 100 Kč [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu]. Ke každému úkonu právní služby je třeba připočíst 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. To činí dohromady 6 800 Kč;
- odměnou advokátovi za zastupování v řízení o kasační stížnosti, tj. za jeden úkon právní služby – kasační stížnost, ve výši (3 100 + 300 =) 3 400 Kč;
- částkou DPH ve výši 21 % z vypočtené odměny a paušálních náhrad, kterou je advokát coby plátce DPH povinen odvést; ta činí 2 142 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. listopadu 2020

Zdeněk Kühn
předseda senátu